

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 120/2015 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Janne Öberg, opetus- ja kulttuuriministeriö
- erityisasiantuntija Päivi Väisänen-Haapanen, Suomen Kuntaliitto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- Opetushallitus

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia. Esityksellä mahdollistettaisiin perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoitus tilanteissa, joissa oppilas ei ole kirjoilla koulussa tilastointipäivänä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2016 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016 ja olemaan voimassa vuoden 2016 loppuun.

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2015 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan perusopetukseen valmistavan opetuksen rahoituksen muuttamista siten, että valtionosuus myönnetään sen mukaan, kuinka pitkään oppilas on ollut valmistavassa opetuksessa. Opetuksen järjestäjä voi saada puolet perusopetukseen valmistavan opetuksen valtionosuudesta niiden oppilaiden osalta, jotka ovat osallistuneet valmistavaan opetukseen 4–8 kuukautta, ja yli 8 kuukautta opetusta saaneiden osalta suoritetaan täysimääräinen korvaus. Esityksellä pyritään varmistamaan kuntien ja muiden opetuksen järjestäjien resurssit huolehtia alueellaan asuvien esi- ja perusopetusikäisten opetuksen käynnistämisestä niissä tapauksissa, joissa oppilas tulee maahan tai oppilaan asuinpaikka Suomessa vaihtuu kesken lukuvuoden. Opetuksen järjestäjä ei voimassa olevan lain mukaan ole voinut ilmoittaa oppilasta rahoituksensa perusteeksi eikä ole saanut siihen valtion rahoitusta, jos oppilas ei ole ollut kirjoilla perusopetuksen valtionosuuteen vaikuttavana laskentapäivänä (20.9.).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarve rahoituksen muuttamiselle on ollut olemassa jo pitkään, mutta turvapaikanhakijoiden määrän yllättävä kasvu vuoden 2015 aikana on lisännyt merkittävästi kuntien haasteita perusopetuksen järjestämiseen. Valiokunta pitää hallituksen esitystä ja sen antamisen ajoitusta erittäin hyvänä. Valiokunta korostaa, että vaikka valmistavan opetuksen järjestämiseen ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta, on se lähes aina välttämätöntä, jotta turvapaikanhakijalapsi saisi riittävät edellytykset osallistua varsinaiseen perusopetukseen. Eduskunnalle antamassaan esityksessä vuoden 2016 talousarvioesityksen täydentämisestä (HE 118/2015 vp) hallitus ehdottaa 25 miljoonan euron lisäyksen yleissivistävän koulutuksen valtionosuusmomentille valmistavan opetuksen oppilasmäärän muutoksen johdosta. Käsiteltävänä olevan esityksen kustannusvaikutus on vuosina 2016–2017 yhteensä arviolta 5,3–10,7 miljoonaa euroa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Uudistuksen voimassaolon jatko

Hallituksen esityksen mukaan laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016 ja olemaan voimassa vuoden 2016 loppuun. Sen voimaantulosäännös mahdollistaa kuitenkin jo vuonna 2015 syyskuun laskentapäivän jälkeen aloittaneiden oppilaiden lukemisen rahoituksen perusteeksi. Määräaikainen voimassaolo on esityksen mukaan perusteltua, sillä lain muutoksella vastataan akuuttiin ja nopeasti edenneeseen poikkeukselliseen tilanteeseen ja sen vaikutukset on voitu arvioida vain karkealla tasolla. Lainmuutoksen vaikutuksia seurataan ja järjestelmää kehitetään lain voimassaoloaikana.

Sivistysvaliokunta pitää uudistuksen vaikutusten seurantaa ja lain tarpeellisuuden jatkuvaa arviointia erittäin tärkeänä. Valiokunta pitää ilmeisenä, että pakolaistilanne ei vielä vuoden 2016 aikana muutu niin merkittävästi, että sillä olisi vähentävää vaikutusta tarpeelle jatkaa lain voimassaoloa vuoden 2016 jälkeen.

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2015 vp

Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa harkittavaksi, että jatkossa valmistavan opetuksen rahoitus kytketään esitettyä tarkemmin toteutuneen opetuksen määrään, jolloin rahoitukseen oikeuttavan opetuksen minimimääräkin voisi olla neljää kuukautta lyhyempi.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös tarpeeseen kehittää valmistavaa opetusta oppilaiden yksilöllisistä lähtökohdista niin, että valmistavaa opetusta on mahdollista jatkaa pitempään kuin yksi lukuvuosi.

Oppivelvollisuusiän ylittäneet oppilaat

Hallituksen esitys ei koske oppivelvollisuusiän ylittäneitä oppilaita. Asiantuntijaselvityksen mukaan esitys voi johtaa yli 16-vuotiaiden oppilaiden jäämiseen perusopetuksen valmistavan koulutuksen ulkopuolelle.

Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä, että myös näille oppilaille tarjotaan eri oppilaitoksissa mahdollisuus hyvän peruskoulutuksen kautta onnistuneeseen kotoutumiseen, jatko-opintoihin ja työllistymiseen, ja että tähän varataan riittävä rahoitus. Aikuisille suunnatun kotoutumiskoulutuksen osajia ovat erityisesti aikuislukiot, aikuiskoulutuskeskukset, kansalaisopistot ja kansanopistot, joissa kotoutumiskoulutusta on kehitetty vuosikymmenien ajan. Sivistysvaliokunta korostaa, että riittävä suomen tai ruotsin kielen koulutus on kaikkien maahanmuuttajien oikeus ja kotoutumisen perusta. Valiokunta pitää tärkeänä, että kotoutumiskoulutuksen määräraha siirretään jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 120/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 1.12.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Sanna Lauslahti kok
jäsen Li Andersson vas
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Kimmo Kivelä ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Sari Multala kok

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2015 vp

jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Nasima Razmyar sd
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Jani Toivola vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine